

Funded by
the European Union

ЧЕКОР КОН ГРАЃАНСКО НОВИНАРСТВО

ГОСТИВАР
2024

Funded by
the European Union

ЧЕКОР КОН ГРАЃАНСКО НОВИНАРСТВО

Гостивар, 2024

European
Federation of
Journalists

Иницијатива за
ЕВРОПСКА ПЕРСПЕКТИВА

Funded by
the European Union

Наслов: Чекор кон граѓанско новинарство

Издавач: Здружение Центар за Образование и Медијација на Млади – ЦИЕМ Гостивар

Автор: Зеќирија Мецити

Содржината е единствена одговорност на авторот и на грантистите и на ниту еден начин не може да се смета дека ги одразува гледиштата и ставовите поврзани со проектот „ПРЕКУ ГРАЃАНСКО НОВИНАРСТВО, РАЗВОЈ НА ДЕМОКРАТИЈАТА“, кој е подржан преку програмата за мали грантови на “Тренинг-Академија за новинари и медиумски работници – Т-АЈМ“, финансиран од Европската Унија.

Funded by
the European Union

Граѓанинот како новинар: вовед во граѓанското новинарство

- Што е граѓанско новинарство?

Граѓанското новинарство е нов тип на новинарство, во кое обичните граѓани сами креираат и дистрибуираат вести, во овој случај тие самите се пренесувачи. Една од наједноставните дефиниции за граѓанското новинарство ја даде Тони Роџерс, кој вели дека граѓанското новинарство е кога „приватни лица, кои обично се консументи на новинарството, произведуваат свои вести“. Овие вести се создаваат како подкасти, извештаи, блогови, како текстови, фотографии, аудио, видео и обично се дигитални по природа. Граѓанското новинарство носи многу имиња, вклучувајќи „партиципативно новинарство“, „известување со отворен код“, „герила новинарство“, „новинарство од грасрут“ и „улично новинарство“. Различни се методите на делување на граѓанските новинари, како и имињата на овој тип на новинарство. Досега видовме сè - од известување во живо, до известување на Твитер, статуси на Фејсбук и блогирање.

- Историјата и важноста на граѓанското новинарство

Граѓанското новинарство постои со векови, но големата промена и ширење се случи со појавата на социјалните мрежи и мобилните уреди. Суштинската разлика меѓу новинарите и граѓани-новинарите е образованието и вештините. Оние кои историски конзумирале содржина, но не ја создале, сега се на сцената пред медиумите. За разлика од професионалните новинари, граѓанските новинари можеби не вршеле истражување и проверка на изворите, а тоа може да ги направи помалку веродостојни. Замката „прв што ќе објави“ може да предизвика ширење на дезинформации и лажни вести. Затоа, граѓаните се сметаат за случајни известувачи: тие дистрибуираат снимки, но не даваат контекст. Во медиумите веќе имавме можност да ја видиме и добрата и лошата страна на овој тип на новинарство. Граѓаните кои живеат и работат во заедници споделуваат информации врз основа на нивните чувства и субјективно искусени ситуации. Медиумите кои не се дел од тие заедници понекогаш лесно добиваат информации без претходна проверка и анализа на информациите содржани во публикацијата.

Funded by
the European Union

- Граѓанското новинарство во ерата на дигитализација и технологија

Дигитализацијата е една од најинтелигентните, функционалните и најкорисните иновации што човештвото ги измислило за да ни го олесни животот со вклучување на технолошкиот фактор, но со нејзиниот развој и раст се додаваат различните методи за пренесување и претворање на информации во формати, да се обработи на компјутер. Секој кој бил повеќе од еднаш во медиумската кука, можеби ја забележал драстичната промена што оваа индустрија ја претрпе низ годините. Да се биде граѓански новинар денес е многу едноставно, потребен ви е паметен мобилен телефон и тоа автоматски ви дава можност да бидете новинар кој го крева гласот за одредени прашања. За разлика од порано, дигитализацијата го олесни преносот на вестите и демонстрациите. Граѓанските новинари, опремени со камери или мобилни телефони, без посредници од прва рака можат да и пренесат на светската јавност што се случува.

Активен граѓанин и заедница: испреплетување на улогата на новинарот и граѓанинот

- Граѓанинот како бранител на вистината и гласноговорник на заедницата

Медиумите, инаку, се исто така големи корпорации кои имаат одредени интереси, без разлика дали се политички или деловни. Има многу случаи каде што медиумите поради овие интереси отстапуваат од главниот принцип, тој на правично и објективно информирање, во овој случај работата е поинаква за обичниот граѓанин, на кој повеќе се гледа како бранител на вистината. Вистина што ја кажува и ја искажува слободно без никаква срамежливост, бидејќи негов интерес е да ја каже вистината што го засега, каква е таа, без да биде под влијание на некој посебен интерес. Во овој случај, кога граѓанинот слободно се изразува, го осудува она што е фактичко и одржливо, тој е и гласноговорник на заедницата.

- Влијанието на граѓанското новинарство врз зајакнувањето на заедниците

Граѓанското новинарство ја зајакнува заедницата бидејќи ги охрабрува луѓето да бидат погласни и критични. Граѓанскиот новинар му овозможи и му даде на граѓанинот повеќе глас, го овласти и на некој начин донесе уште поголема демократија во заедницата, дури и во случаи како што се неочекувани катастрофи, а особено кога општествените и политичките движења ги полнат улиците поради злоупотреба на моќ. Граѓанските новинари, вооружени со камери или мобилни телефони, можат без посредници од прва рака да и пренесат на светската јавност што се случува. Ова овозможува да се слушне

4

Funded by
the European Union

гласот на граѓаните, да се откријат злоупотребите и кршењата на човековите слободи и права и се остава простор за континуиран мониторинг на институциите и државата.

Етика и одговорност во граѓанското новинарство

- Важноста на етиката во граѓанското известување

Потребата за етички и професионални стандарди во известувањето во денешно време е сè поголема. затоа излегува дека ефективната подготовка и имплементација на етичките стандарди никогаш не може да имплицира надворешни извори на влијание. Дури и во овој случај, важноста на етиката во известувањето на граѓаните треба да биде понеопходна. Три основни вредности во практиката на пријавување на граѓаните мора да бидат точноста, чесноста и грижата. Етичките прашања како што се приватноста, објективноста, непристрасноста, чесноста и вистинитоста на известувањето исто така треба да бидат основни принципи во пријавувањето на граѓаните.

- Одржување непристрасен и доверлив став

Граѓанското новинарство, како нормален медиум, има посебна улога, но пред се мисија да известува непристрасно и веродостојно. Одржувањето на непристрасен и доверлив став е неопходно за да се биде веродостоен.

Потврда на факти и безбедност на информации

- Методи за проверка на изворите и информациите

Дезинформациите често немаат автор, што значи дека никој не одговара за неа, па должност на граѓанинот е да го провери изворот на таа информација. Лажните вести отсекогаш постоеле и се емитувале во различни форми. Меѓутоа, со развојот на интернетот и технологијата денес, лажните вести се произведуваат и се шират побрзо и полесно. Затоа, секогаш кога некоја информација не ви изгледа логична, проверете ја лично нејзината автентичност.

Прво, проверете кој е медиумот што го објавил, неговата историја, кои се новинарите кои работат за него и дали досега сте дезинформирани од овој медиум. Потоа проверете го

Funded by
the European Union

датумот на објавување, можеби се работи за некоја постара вест. Потврдете го името на авторот на информацијата.

Дезинформациите често немаат автор, што значи дека никој не е одговорен за тоа. Запрашајте се која е вредноста на секоја информација за која никој не е одговорен? Доколку сè уште не сте сигурни за автентичноста на информацијата, проверете дали ја објавиле и другите медиуми.

- Спречување на ширење на лажни вести и дезинформации

Не постои магична формула за откривање лажни информации. Сепак, можно е да се каже дали снимката е автентична и дали информацијата е веродостојна со следење на неколку едноставни чекори.

Во основа, важен показател дали снимката или информацијата се доверливи или не е изворот. На пример, новинските агенции како ДПА, АФП или АП се сметаат за сигурни извори, бидејќи тие го проверуваат материјалот пред да го објават. Онаму каде што е можно, се наведуваат изворот, датумот и местото на снимање на сликите и видеата. Кога не сте сигурни дали материјалот е сериозен и автентичен, секогаш можете да ги проверите фактите. Google нуди специјално пребарување: <https://toolbox.google.com/factcheck/explorer/search/ukrIAne;hl=> (по клучни зборови и јазици)

Мултимедија и граѓанско новинарство

- Користење на фотографија и видео за илустрација на приказни

Визуелите се тие што зборуваат погласно од текстот или дури и од описот на настанот. Во секоја презентација, видео снимката или дури и фотографиите им даваат тежина и димензија на веста или настанот. Инаку, видеата или фотографиите се примарни за рефлексија на приказна, но се подразбира дека во тој поглед мора да се почитуваат некои правила. Правото на приватен живот е загарантирано на сите. Поимот приватен живот е широк поим, без строга дефиниција, кој ги опфаќа интегритетот и психолошкиот аспект на личноста и многуте аспекти на идентитетот на една личност. Угледот на една личност е исто така дел од правото на приватност

- Платформа и алатки за креирање мултимедијални содржини

Funded by
the European Union

Во денешно време постојат неколку платформи за креирање дигитална содржина. Во повеќето случаи, тие се нудат бесплатно и истите можат да ги користат и обичните граѓани. За да креирате мултимедијална содржина, потребен ви е паметен мобилен телефон за снимање и апликација од секаков вид за обработка на мултимедијалната содржина. Важно во оваа насока е и почитувањето на професионалните стандарди, не нарушувајќи го интегритетот на лицата или субјектите вклучени во тој настан или приказна.

- Уредување и дистрибуција на содржина за широка публика

Мултимедијалната содржина мора да се провери за конечна рецензија пред да биде пуштена подготвена за гледачот. Прво, во оваа насока, проверете ги грешките, без разлика дали се суштински или правописни, што можеле да настанат при неговата обработка, а потоа се дистрибуира до публиката. За пошироката публика денес се користат социјалните медиуми кои денес ги користи голем дел од општеството, а потоа се применуваат други креативни форми и методи за да се допре до пошироката публика. Во повеќето случаи денес се користи спонзорство за содржина, што овозможува детална класификација на публиката како избор на возраст, град и земја, но и други класификации.

Комуникација и интеракција со публиката

Ефективната комуникација и интеракција со публиката се суштински елементи за градење доверба и ангажман на јавноста. Во која било форма на медиуми, ангажирањето на публиката преку дијалог и повратна информација придонесува за создавање посилна и потрајна врска со неа. Интеракцијата помага да се идентификуваат потребите и интересите на публиката, правејќи ја содржината порелевантна и фокусирана, и како таква е клучна за успехот на која било медиумска платформа.

- Создавање отворен дијалог со публиката и заедницата

Еден од клучните аспекти на граѓанското новинарство е способноста да се создаде отворен и искрен дијалог со публиката и заедницата. Овој дијалог е важен за да се обезбеди континуирана и продуктивна размена на идеи, заснована на принципите на транспарентност и активно учество. Интеракцијата е од особено значење во граѓанското новинарство, поради фактот што овозможува граѓанското новинарство да служи како ефективна алатка за промовирање на демократијата и транспарентноста во општеството. Постојаната комуникација со публиката може да им даде и предност на граѓанските новинари во покривањето на некои настани и теми, кои традиционалните медиуми не ги

Funded by
the European Union

известуваат или ги имаат во позадина. На овој начин, покрај стекнување кредибилитет, граѓанските новинари можат да го прошират и зголемат своето влијание.

- Користење на социјалните медиуми за ангажирање и проширување на публиката

Социјалните медиуми направија револуција во начинот на размена на информации, информирање на јавноста, а со тоа и во новинарството воопшто. Социјалните медиуми се всушност местото каде што граѓанските новинари го дистрибуираат својот производ. Овие платформи нудат одлични можности да го привлечат вниманието на широката публика и да изградат ангажирани заедници. Но, ова патување не е секогаш лесно, често може да се случи производот што го креирате да нема опсег, видливост или влијание. За поефикасно користење на социјалните медиуми, треба да се внимава при изборот на вистинската платформа, на пример:

Фејсбук: Идеален е за создавање ангажирани заедници преку страници, групи и настани. Нуди можност за објавување различни содржини како што се текстови, видеа и анкети.

Твитер: Совршена платформа за брзи и кратки вести, директно комуницирање со публиката и користење хаштагови за вклучување во трендовски дискусии.

Инстаграм: Погоден за визуелна содржина, лични приказни и раскажување приказни преку фотографии и кратки видеа.

YouTube: Моќна платформа за долги видеа што овозможуваат длабинска тема и интеракција преку коментари.

Друг важен аспект е создавање привлечна содржина, која може да вклучува слики, инфографици и видеа кои се визуелно привлечни, може да помогнат да се привлечат гледачи и да се споделат информации на лесно разбирлив начин. Друга опција за проширување на публиката е употребата на хаштагови (#). Хаштаговите овозможуваат категоризација на содржината и ја прават лесно откриена од публиката која бара одредени теми. Граѓанските новинари можат да ја зголемат публиката и со пренос во живо за одредени настани (стриминг во живо). На овој начин се овозможува публиката да ги следи вистинските настани во реално време. А кога сме со публиката, за да имаме посветеност и проширување на мрежата на следбеници, важно е да комуницираме со нив преку одговори на коментари и пораки или организирање на анкети и прашалници. Доколку сакате вашата платформа да расте побрзо, тогаш секако соработката со познати личности или слични организации се одлична можност.

Funded by
the European Union

- Собирање и анализа на повратни информации за подобрување на содржината

Добивањето и користењето повратни информации од публиката е клучен дел од подобрувањето на дијалогот. Граѓанските новинари мора да бидат отворени за критики и предлози и да бидат подготвени да се прилагодат на потребите и интересите на заедницата. Оваа повратна информација може да помогне да се подобри квалитетот на содржината и да се изгради посилен и позначаен дијалог. Создавањето отворен дијалог со публиката и заедницата е критична компонента на граѓанското новинарство што помага да се изгради поинформирано и поангажирано општество. Преку транспарентност, инклузивност и одговорен ангажман, граѓанските новинари можат да поттикнат дијалог кој промовира заедничко разбирање и позитивна акција. Но, граѓанските новинари, иако не се традиционални новинари, не треба да заборават дека прв интерес треба да биде едукацијата на јавноста. Не секогаш коментарите, мислењата на следбениците треба да се земат како основа за креирање на нивниот производ. Понекогаш се случува коментарите да се засноваат на индивидуални преференции или лични интереси кои може да се спротивни на етичките принципи или јавниот интерес. Предизвикот за граѓанското новинарство останува да и служи на јавноста она што вреди.

Пристап и приспособување на содржина за заедницата

Пред сè, важно е да ги разберете потребите и интересите на заедницата на која се обраќате. Ова може да се постигне на различни начини. На пример, може да се спроведат анкети, интервјуа, фокус групи во кои ќе ги анализирате одговорите на целната публика. Од особена важност е анализата на демографијата на вашата заедница. Речиси сите социјални мрежи ви овозможуваат прецизно детална анализа, која вклучува возраст, пол, образование, школување на следбениците. На овој начин, имајќи јасен преглед на публиката, тогаш и содржината треба да се прилагоди на горенаведените фактори.

- Приспособување на стилот и тонот на различни групи во заедницата

Врз основа на она што го кажавме претходно, тонот и стилот на комуникација треба да ја одразуваат културата и сензибилитетот на вашата публика. На пример, помладата група може подобро да реагира на поотворен и поопуштен стил, додека постарата публика може да претпочита поформален пристап. Не секогаш јазикот што го користите за да и се обратите на постарата публика може да изгледа привлечен за помладите возрасни групи

Funded by
the European Union

или обратно, слободната, отворена комуникација без многу формалност може да изгледа несериозно за постарите возрасни групи.

Друг аспект е создавањето на содржина која ги одразува специфичните интереси на различни групи, било да се тоа етнички, културни, расни или религиозни. Ако таргетираме одредена група од одредена заедница, тогаш содржината треба да се прилагоди според интересите на таа одредена група. Овој начин влијае на зголемување на интерактивноста со мислењето.

- Користење на едноставен и јасен јазик за да се допре до широка публика

Ако сакате вашите информации или материјал да бидат пошироко дистрибуирани и проширени до публиката, јасноста на информациите е важна. Употребата на едноставен јазик со кратки и јасни реченици е клучна за пораката да може да предизвика интерес кај пошироката публика. Содржината со покомплексен јазик, натоварена со жаргон, со долги и комплицирани реченици може да биде неразбирлива за голем дел од јавноста, без која материјалот може да биде професионален. Ако некој материјал не е разбирлив за јавноста, тогаш тој материјал е предодреден да биде неинтересен и да се игнорира. Структурата на информациите е исто така важна. Информацијата треба да биде добро распоредена, а за да биде уште поразбирлива, соодветно е убаво да се користи или креира материјалот, во кој информациите се прошарани со соодветни инсерти, инфографици или различни фотографии, со кои граѓаните многу повеќе ќе можат да разберат. Информативната порака лесно и на поатрактивен начин.

- Вклучување на различноста и плурализмот во известувањето

Погрижете се со содржината да ја одразува различноста на заедницата, вклучувајќи различни етнички, културни, полови и социјални перспективи. Вклучувањето на различноста и плурализмот во известувањето е од суштинско значење за да се обезбеди правичен и точен одраз на општествената реалност. Ова значи инкорпорирање на различни перспективи од различни етнички, културни, полови и социјални групи. Известувањето треба да одразува разновидност на гласови и да избегнува предрасуди и стереотипи кои можат да ја нарушат реалноста. На овој начин е важно да се поттикне дијалог и отворена дебата, давајќи им простор на различни мислења и промовирајќи почит и разбирање меѓу различните групи. Преку инклузивен пристап, новинарите можат да помогнат во оспорувањето на пристрасните перцепции и да изградат подлабок и поискрен дијалог за социјалните прашања. Сепак, важно е граѓанските новинари да бидат внимателни да се погрижат

Funded by
the European Union

нивниот придонес да не содржи предрасуди или стереотипи, кои може да бидат навредливи за која било група во заедницата.

Истражувачко новинарство во служба на заедницата

Во секоја вест и во секоја вистина може да има нешто скриено. Во овој случај, истражувачкото или истражувачко новинарство доаѓа до израз. Овој тип на новинарство е форма на новинарство што ги надминува обичните вести и се фокусира на откривање скриени вистини и справување со предизвиците кои го засегаат општеството. Врз основа на ова, истражувачкото новинарство игра важна улога во подобрувањето на животите на заедниците преку обезбедување на длабински и критички пристап кон известувањето за прашања кои влијаат на секојдневниот живот на поединци и групи.

- Истражување на прашања кои директно ја засегаат заедницата

Обично, прашањата што граѓанскиот новинар може да ги разгледа да ги истражи се прашања кои имаат директно влијание врз животот на заедницата, како што се злоупотреба на моќ, корупција, кршење на човековите права или загадување на животната средина. Овој тип на истражување помага да се расветли прашања кои често се занемарени од традиционалните медиуми. Овој истражен процес бара длабок ангажман со членовите на заедницата за да се разберат нивните потреби и грижи и да се адресираат прашања кои можат да влијаат на благосостојбата и развојот на заедницата. На овој начин, новинарите ангажирани во истражувачкото новинарство комуницираат со членовите на заедницата за да соберат докази и подобро да го разберат влијанието на различни прашања. Овој ангажман помага да се изгради сеопфатна и чувствителна слика за проблемите што ги засегаат поединците и групите на локално ниво.

- Стратегии за следење чувствителни и сложени приказни

Истражувачките новинари се подготвуваат за длабински истраги со правење детален план кој вклучува пребарување на информации, анализа на податоци и идентификување на сигурни извори. Ова вклучува користење на документи, интервјуа и други методи за собирање точни и целосни информации. Доколку ги имате информациите, секако следното нешто што можете да направите е да го потврдите изворот и автентичноста на информацијата. За да следи чувствителни и сложени приказни, истражувачкото новинарство често ангажира експерти и доверливи извори кои можат да дадат длабинска анализа и корисни совети. Ова може да вклучи помош од аналитичари на податоци, адвокати и други професионалци кои можат да обезбедат вредна перспектива.

Funded by
the European Union

Истражувачките новинари мора да бидат подготвени за правни и етички предизвици што може да се појават при следење чувствителни стории. Ова вклучува заштита на изворите на информации, следење законски и етички норми и управување со потенцијален притисок од заинтересирани поединци или групи.

- Собирање докази и соочување со предизвиците на истражувачкото новинарство

Во истражувачкото новинарство, собирањето докази и справувањето со предизвиците се суштински и сложени процеси кои бараат посебна грижа и вештини. Истражувачките новинари често се соочуваат со голем број предизвици кои помагаат да се обликува точен и доверлив извештај. Собирањето докази е критичен чекор кој вклучува идентификување и проверка на различни извори. Изворите можат да бидат интервјуа со сведоци, важни документи и други податоци кои помагаат да се изгради јасна и целосна слика за настаните. Сепак, важен дел од овој процес е верификацијата или автентикацијата на изворите преку проверка на факти и детална документација на изворите. Важно е новинарите да обезбедат заштита на нивните извори, обезбедувајќи анонимност и преземајќи мерки за правна заштита кога тоа е потребно. Овој аспект е важен за да се заштитат поединците кои даваат информации и да се осигура дека нема да се соочат со одмазда или закани. Кога станува збор за закани, истражувачкото новинарство е едно од полињата на новинарството кое се соочува со различни закани или притисоци. Честопати овие закани, кои можеби се и закани по живот, можат да дојдат од засегнатите страни во истрагата, кои не сакаат вистината да излезе на виделина. Управувањето со овие притисоци е од суштинско значење за одржување на објективноста и кредибилитетот на известувањето.

Улогата на граѓанското новинарство во општествените промени

Во модерното време, не е невообичаено разните социјални прашања да полетуваат во онлајн просторот. На пример, протестите кои доведоа до соборување на претседателот Хосни Мубарак во Египет беа тесно поврзани со користењето на социјалните мрежи како Фејсбук и Твитер. Врз основа на ова, граѓанското новинарство има важна улога во поддршката и промовирањето на општествените промени. Дозволувајќи им на граѓаните активно да учествуваат во процесот на известување, тој дава можност да се истакнат прашањата кои честопати се занемаруваат од традиционалните медиуми. Моќта на овој облик на новинарство лежи во неговата способност да ја мобилизира јавноста и да го обликува јавното мислење.

Funded by
the European Union

- Граѓанското новинарство како катализатор за промени во општеството

Граѓаните, користејќи едноставни алатки како што се мобилни телефони и платформи за социјални медиуми, имаат можност да пријават настани и прашања кои се важни за нивните заедници. Ова известување во живо не само што обезбедува свежа и автентична перспектива, туку и стимулира итна акција, правејќи ги луѓето посвесни и ангажирани во прашањата што ги засегаат. Граѓанските новинари често организираат и промовираат протести и други настани за поддршка на прашања важни за нивната заедница. Користењето на социјалните мрежи и другите платформи за ширење информации и координирање на активности помага да се мобилизираат масите и да се зголеми влијанието на протестите. Информациите и приказните што ги споделува граѓанското новинарство често ги мотивираат поединците да дејствуваат, да се вклучат во различни општествени активности и да бараат промени. Ова може да помогне да се зголеми активизмот и да се зајакне ангажманот на заедницата за важни прашања.

- Користење на известување за поддршка на локални и глобални прашања

На локално ниво, граѓанското новинарство главно се користи за решавање на прашања како што се лоша инфраструктура, несоодветни јавни услуги и еколошки прашања. Од друга страна, на глобално ниво, тој игра важна улога во справувањето со предизвиците како што се климатските промени, човековите права и хуманитарните кризи. Преку овој тип на известување, граѓаните можат да ја подигнат свеста и да поттикнат решенија за проблемите што ги засегаат не само нивните заедници, туку и светот во целина.

- Влијанието на известувањето врз јавните политики и донесувањето одлуки

Едно од најважните влијанија на граѓанското новинарство е неговото влијание врз јавните политики и донесувањето одлуки. Граѓанските извештаи често поттикнуваат јавна дебата и влијаат на промената на постојните политики или креирањето на нови политики кои се однесуваат на потребите и барањата на заедницата. Дополнително, известувањето од граѓаните ја зголемува транспарентноста и отчетноста на јавните институции, принудувајќи ги да бидат поодговорни пред граѓаните. Низ светот веќе има многу случаи кога граѓанските новинари помогнале во откривањето на корупциски скандали и злоупотреби што се случуваат во влади, корпорации и други организации. Ширењето на оваа информација помогна да се зголеми притисокот за реформи и поттикна акција од страна на властите и јавноста.

Безбедност и заштита на граѓанските новинари

Funded by
the European Union

Учеството во мрежи и организации кои ги штитат новинарите може да обезбеди поддршка и помош во случаи на закани, важно е познавањето и поврзувањето со организации и групи кои обезбедуваат заштита и поддршка за граѓанските новинари. Овие мрежи можат да обезбедат помош во справувањето со заканите, можат да помогнат во решавањето на правните проблеми и можат да обезбедат ресурси за емоционална и психолошка поддршка. Исто така, важно е граѓанските новинари да посетуваат обука или едукација за тоа како да се заштитат додека известуваат

- Безбедни практики за време на теренското известување

Кога сакате да пријавите од терен, прво треба да го знаете теренот и околностите. Првото нешто што го прават новинарите е да бидат информирани од каде ќе известуваат, да ги знаат околностите за тоа што довело до известување за настанот и на овој начин да бидат внимателни за опасностите што може да се појават. Граѓанските новинари во известувањето случаи, бидејќи не функционираат во форма на традиционален медиумски пулт, каде што новинарите добиваат инструкции кој каков настан ќе следи од уредниците, во овој случај граѓанските новинари мора да бидат во комуникација со различни групи или со членови на семејството, и нека ја знаат нивната локација. За да бидат побезбедни додека известуваат, граѓанските новинари треба да останат заедно со другите колеги новинари. Во случаи на протести, добро е граѓанските новинари да се позиционираат во близина на полициските служби. Кога е потребно, граѓанските новинари треба да имаат и соодветна заштитна облека, како што се шлемови или заштитни елечи

- Заштита на новинарите од закани и предизвици

Новинарите треба да бидат информирани за нивните законски права и начините за барање правна помош во случај на закани. Познавањето на законите што го штитат новинарството и начините за пријавување закани е од суштинско значење за да се заштитите себеси. Граѓанските новинари мора да бидат внимателни и да ги снимаат сите закани и да ги презентираат до надлежните органи. Доколку надлежните органи не ја сфатат сериозно ситуацијата, тогаш граѓанските новинари треба да известуваат за тоа и да побараат поддршка од своите колеги за зголемување на притисокот. Заканите и стресот од известувањето може да влијаат на менталното здравје. Новинарите треба да имаат пристап до ресурси за поддршка за да се справат со стресот и траумата. Психолошката поддршка и емоционалната грижа се важни за да се осигура дека новинарите остануваат здрави и подготвени да продолжат со својата работа.

Funded by
the European Union

- Совети за дигитална безбедност и заштита на приватноста

Инсталирањето на антивирусен софтвер и обезбедувањето дека податоците и комуникацијата се заштитени преку шифрирање е еден од главните начини на кои граѓанските новинари треба да ја заштитат приватноста. Овие софтвери се важни за да се спречат упади и да се заштитат информациите од сајбер напади. Исто така, важно е новинарите да бидат внимателни и да не споделуваат премногу информации кои би можеле да ја загрозат нивната безбедност и приватност. Бидејќи „местото на производство“ на граѓанските новинари е онлајн просторот, важно е тие да се свесни за начините на измами кои се прават на Интернет, за да бидат достоинствени да се соочат со нив.

Иднината на граѓанското новинарство

Иднината на граѓанското новинарство изгледа ветувачка, но како и секогаш опкружена со многу предизвици. Вештачката интелигенција, лажните вести, правните и физичките закани се некои елементи кои го ставаат граѓанското новинарство во тешка позиција. Сепак, од друга страна, постојат многу можности за граѓанското новинарство, каде што користењето на технологии и социјалните медиуми им овозможува да бидат во постојана комуникација со својата публика. Подолу ќе го анализираме подетално она што го спомнавме:

- Технологии и иновации кои го обликуваат граѓанското новинарство

Технологиите и иновациите длабоко го променија граѓанското новинарство, давајќи им можност на поединците да собираат, известуваат и шират информации во реално време. Паметните телефони со напредни камери и пристап до Интернет станаа примарна алатка за граѓаните, додека мобилните апликации и платформите за социјални медиуми, како што се Твитер, Фејсбук и Јутјуб, обезбедуваат инстант простор за објавување содржина. Употребата на вештачка интелигенција и алатки за автоматизација помага да се проверат фактите и да се анализира содржината, со што се подобрува кредибилитетот на вестите. Блокчејн технологијата обезбедува решенија за верификација на изворот, додека платформите за пренос во живо како Facebook Live и YouTube Live овозможуваат известување во реално време од различни настани. Овие достигнувања ги демократизираа медиумите и го зајакнаа гласот на граѓаните во глобалниот информативен пејзаж, менувајќи го начинот на креирање и консумирање вести.

- Предизвици и можности за граѓанските новинари во информатичката ера

Funded by
the European Union

Лажните вести, дезинформациите и дезинформациите се предизвик не само за граѓанските новинари, туку и за традиционалните медиуми воопшто. Врз основа на ова, може да се каже дека предизвик за граѓанското новинарство е проверката на вестите. Граѓанските новинари ќе мора да следат обука за да ги разликуваат дезинформациите од реалните вести и на тој начин да создадат кредибилитет во јавното мислење, бидејќи токму кредибилитетот е уште еден „проблематичен“ аспект за граѓанските новинари. Други предизвици може да бидат конкуренцијата од професионалните медиуми, вторите имаат повеќе информации и имаат поголемо влијание врз мислењето, како и неизвесноста од правната заштита, бидејќи правната заштита е сè уште „куца“ за граѓанското новинарство во однос на професионално ангажираните јавни новинари. Информациската ера нуди многу можности за граѓанските новинари. Напредната технологија и платформите за социјални медиуми им овозможуваат да известуваат за настани во реално време и да допрат до широка публика. Употребата на паметни телефони и интернет му овозможува на секој граѓанин да се однесува како новинар, помагајќи да се покриваат локални настани кои често не се покриени од традиционалните медиуми. Дополнително, соработката со професионалните медиуми е уште една можност за граѓанските новинари.

- Важноста од континуиран личен и професионален развој

Постојаниот личен и професионален развој е од суштинско значење во граѓанското новинарство за да се обезбеди точно и доверливо известување. Континуираното подобрување на технолошките вештини, етичкото знаење и методите за проверка на фактите им помага на граѓанските новинари да се справат со предизвиците на лажните информации и да обезбедат квалитетна содржина. Информациската ера еволуираше со текот на времето, па затоа е важно да се следат новите трендови што може да се појават. Особено е важно да се следат трендовите на вештачката интелигенција и овој развој, исто така, ја зголемува способноста да се натпреварува со традиционалните медиуми и позитивно да влијае на јавното мислење.

Дополнителни ресурси и насоки

За да се обликуваат или да се развиваат уште повеќе, граѓанските новинари треба да ја земат предвид употребата на различни платформи, да посетуваат поконкретна обука и едукација, како и да читаат литература што ќе им биде на услуга:

- Алатки и платформи за граѓанско новинарство

Funded by
the European Union

Како и обично, платформи за граѓански новинари се социјалните медиуми како YouTube, Twitter, Facebook, Tik-Tok, Instagram. Сепак, граѓанските новинари треба да размислат и за некои други платформи кои служат за проверка на факти и информации како што се: FactCheck.org, Snopes, Google Reverse Image Search. Сепак, апликациите за уредување слики или видеа како Canva или Adobe Premier Pro можат да бидат корисни за граѓанските новинари.

- Инструкции за дообука и едукација

Граѓанските новинари можат да посетуваат различни обуки лично или онлајн. Udemy, Coursera или EdX се курсеви кои граѓаните можат да ги следат онлајн за да стекнат знаење, информации за користење на дигитални алатки, подобрување на вештините за известување и слично. Меѓународниот центар за новинари (ICFJ) исто така нуди обуки и ресурси за граѓанско новинарство, вклучувајќи семинари и работилници за известување локални настани и користење на нови технологии.

- Препораки за литература и други корисни ресурси

Прирачникот за граѓански новинар од Дејвид Хармер: е водич за оние кои се заинтересирани да се занимаваат со граѓанско новинарство. Оваа книга дава вредни информации за начините и средствата што граѓаните можат да ги користат за ефикасно известување и ширење на информациите.

„Новото дигитално доба“ од Ерик Шмит и Царед Коен: Книгата го истражува влијанието на технологијата и дигиталните иновации врз општеството, економијата и политиката. Шмит и Коен, кои одиграа важна улога во технологијата и дигиталната дипломатија, нудат длабинска анализа на промените што технологијата ги носи во секојдневниот живот и начинот на кој функционира светот.

Содржината е единствена одговорност на авторот и на грантистите и на ниту еден начин не може да се смета дека ги одразува гледиштата и ставовите поврзани со проектот „ПРЕКУ ГРАЃАНСКО НОВИНАРСТВО, РАЗВОЈ НА ДЕМОКРАТИЈАТА“, кој е подржан преку програмата за мали грантови на “Тренинг-Академија за новинари и медиумски работници – Т-АЈМ“, финансиран од Европската Унија.

Funded by
the European Union

European
Federation of
Journalists

